

TENEN

Dansk Tekstilhistorisk Forening

8. årgang, nr. 1

Sommer 1997

*Guldnakke fra
Lillerød i
Nordsjælland
- omkring 1865*

Indhold:

Væveren fra Koppenbjergstedet	side 4
Seminariet for Formgivning, Nykøbing Falster	side 14
Tekstilsamlinger i Europa og Amerika	side 15
En samling tekstilprøver	side 16
Baldisholtæppet på flise-bænk i Sevilla	side 18
Forklædereregistrering i Sønderjylland	side 20
Huenakker i Stavnsholt	side 22

➡ Husk TENENs Skovtur til "Heden" søndag den 17. august. Der er program i forrige blad TENEN Forår 1997. Husk lige tilmelding ved betaling af 30 kr. samt telefonnummer til Anni Mejdahl senest den 2. august.

➡ Husk også OSLO Studieturen i efterårsferien, detaljerne er ved at være klar, program i TENEN Forår 1997, Kontakt: Lene Jensen, Markvangen 14, 4130 Viby, 46 49 81 44.

BENTONAC4 - en belgisk udstilling af eksperimenterende tekstilkunst fra hele verden. DEN HVIDE TRÅD - tekstile arbejder fra museets samling med særlig vægt på knipling og kniplings-eftertiligninger. X-FIBER - 12 eksperimenterende danske tekstilkunstnere.

TEXTIL-SOMMER på Odder Museum indtil 24. august. Hverdage 10-16, Lør-søndag 10-17. Møllevej 3-5, 8300 Odder.

✓ *FILT UDEN GRÆNSER. 6. september til 30. november 1997. Textilforum, Vestergade 20, 7400 Herning, 97 12 29 80.*

✓ **Kniplingsudstilling** ved Inge-Lise Andersen fra 5. september til 27. september 1997 på biblioteket Danasvej 30 B, 1915 Frederiksberg. Åben mandag-torsdag 14-19.30, fredag 10-16, lørdag 10-14. Demonstration i knipling lørdagene 6/9 og 27/9 kl. 12-14.

Folkeuniversitetet

Kirkens Klæder – Alterskrud, messehagel, bispekåbe og præstekjole – i vore evangelisk-lutherske kirker, 12 dobbelttimer, mandage 12-14, 1. gang 8. september.

Tekstiler og deres rolle i boligen for at skabe hygge og stil. Tekstilernes historie fra renæssance til funktionalisme, 12 dobbelttimer, onsdage kl. 14-16, 1. gang 10. september.

I begge kurser, som er ved Hanne Frøsig Dalgaard, vil der indgå studiebesøg i museer og værksteder.

Folkeuniversitetet, Købmagergade 52, 1150 København K, 33 14 48 27. Pris og undervisningssted oplyses i kursusprogrammet, som udkommer 4. august 1997.

Håndarbejdets dag

Håndarbejdets dag er et nyt og spændende initiativ, som er planlagt til at skulle finde sted første gang torsdag den 6. november 1997 og derefter hvert år den første torsdag i den 11. måned.

De fem håndarbejdsskoler står sammen om idéen og appellerer til alle med en tekstil interesse om at samarbejde for at gøre dagen til en succes.

Fristen er kort - kom frem med jeres tilbud og forslag til:

- * Beklædningsfagskolen,
Langelinie 29, 5230 Odense M, telefon 66 12 21 45
- * Djurs Håndarbejdsskole,
Georgsmindevej 19, 8581 Nimtofte, telefon 86 39 89 40
- * Textilskolen / Skolen for Haandarbejdets Fremme,
De Conincksvej 20, 2840 Holte, telefon 42 42 59 15
- * Håndarbejdsskolen Nykøbing Falster,
Neckelmannsgade 5, 4800 Nykøbing F, telefon 54 86 05 53
- * Skals Håndarbejdsskole,
Højskolebakken 21, 8832 Skals.

Temadag i november

I forbindelse med håndarbejdets dag i november afholdes der weekendudstilling / temadag om syborde i Fuglevad Mølle. Hold kalenderen lidt fri til dette projekt, som vil komme på programmet i næste nummer.

Væveren fra Koppenbjergstedet: Lars Peter Larsen

Engang var det sådan, at folks personlige evner og kunnen blev værdsat og beundret. Om man fik et godt liv afhang meget af, hvor dygtig man selv var. Enhver var sin egen lykkes smed.

Mange lærte et håndværk, som regel gik det i arv fra far til søn, og sådan havde det været igennem generationer. Op i 1800 tallet supplerede mange små husejere deres sparsomme indkomst med et omfattende væveri. I de fleste landbohjem stod en væv, og både mand og kone vævede vadmæl. Her tilbragte man så tiden, når ikke landbruget krævede sit. Men i sidste halvdel af århundredet, hvor industrialiseringen for alvor slog igennem, faldt flere og flere fra, simpelthen fordi de ikke prismæssigt kunne konkurrere med den nye og moderne masseproduktion. Kun de aller dygtigste, de som elskede deres fag, og som mere så på tilfredsstillelsen og kvaliteten af arbejdet frem for fortjenesten, holdt ud.

En af dem, som skilte sig ud fra mængden og blev anerkendt i en større kreds, men som samtidig må siges at være en af de sidste indenfor sit fag, var damaskvæveren på Koppenbjergstedet.

Lars Peter Larsen blev født den 10. september 1870 som ældste søn af Ane Pedersen og Gorm Larsen på Hunkebjerg, der er de gårde og huse, der ligger langs vejen nord for Blangstrup mellem Turup og Kaslund. Stedet er i dag Blangstrupvej 40, men bygningerne er

nyopførte efter en brand i 1930-erne.

Selv om hans forældre ikke just kan siges at have været unge, da de stiftede bo, faderen var 35 og moderen 30 år, så blev det alligevel til en stor børneflokk i det lille hjem. For da Ane dør efter få år, så gifter Gorm sig anden gang, nu med Karen Marie Nielsen fra Køng. Så Lars Peter Larsen får både hel- og halvsøskende. Han blev døbt den 30. oktober 1870 i Turup kirke. Som fadder ses en bødker Mourits Nielsen fra Hunkebjerg. Så Lars

Lars Peter Larsen, ca. 1895

Peter Larsen har allerede fra barn været præget af håndværksmiljøet. Hans far var væver og ligeledes hans farfar, der i 1870 var 66 år gammel og gået på aftægt hos sønnen, men stadigvæk betegnes som væver.

Så det har været en helt naturlig ting, at Lars Peter også blev oplært i væverfaget.

Som ældst i børneflokken måtte han tidligt lære at hjælpe til med arbejdet derhjemme. Han gik kun i skole i vinterhalvåret. Om sommeren var der andre og mere fornuftige ting at tage sig til. Allerede som 9 årig blev han sendt ud at tjene. Da sommeren var tilende, blev han af sin husbond givet en trøje. Det var hans første halvårsløn.

Den 5. oktober 1884 blev han konfirmeret i Turup kirke. For kundskab og opførsel fik han karakteren meget god.

Men endnu inden han fyldte 14 år, må han have gjort sig bemærket for sine håndværksmæssige evner, for ifølge familietraditionen skulle han da have bistået Lars Clausen, Wedellsborgvæveren, som vi dag husker ikke kun for hans håndværk, men også for hans fynske hjemstavnsdigte, på hans værksted i Emtekær.

De er sikkert kommet godt ud af det sammen. Lars Clausen har sandsynligvis kendt familien i forvejen. De var jo begge ud af gammel væverslægt, og Lars Clausen havde med landhåndværkerforeningen at gøre, hvorved han cyklede rundt og besøgte de forskellige mestre. Desuden var begge hjem dybt religiøse. Gorm Larsen, Hunkebjerg, var med i vækkelsen om-

kring 1850–60, da Indre Mission slog rødder i Turup.

Lars Peter har dog nok stadig boet hjemme og så hver dag cyklet frem og tilbage mellem Hunkebjerg og væverhuset i Emtekær, hvor Lars Clausen jo virkede indtil sin død i 1893. I hvertfald ved folketællingen i 1890 er han stadig opført som boende hos sine forældre hjemme på Hunkebjerg, men nu betegnet som væversvend.

Da Lars Clausen dør, køber Lars Peter Larsen, stadig ifølge familietraditionen, dennes væv og forskellige mønstre af enken. Disse gør han senere flittigt brug af.

Desværre fremgår dette ikke af hans egne bevarede notater. Som 14 årig påbegynder han ellers en protokol, hvoraf det fremgår, hvad han i de følgende år fik vævet, og hvad arbejde han der udover udførte ved landbruget. Alene det første år "hjemmeforfærdigede" han hele 431 alen lærred, foruden at han var på høst- og roearbejde i Myllerup, plukkede slåen i Basselund Skov og om efteråret var på Stuegaarden i 19 dage, hvor han kørte sukkerroer til den nystartede saftstation i Ug-lebjerg.

Fra 1. november 1884 til 1. maj 1886 var han ude at tjene hos Anders Hansen i det nærliggende Myllerup, hvor han var godt kendt med forholdene, da det var her, han som barn ofte havde hjulpet til.

Derefter kommer han hjem i lære, men fortsætter med løst landarbejde "ude hos fremmede".

Dette varer til Mikkelstaften i 1888, hvor han møder hos damaskvæver Olsen i Assens, og hvor han de næste tre måneder når at væve i alt 1300 alen hvergarn og blusetøj.

Damaskvæver Niels Christian Olsen (1846–1903) vævede bl.a. duge med Fyns to største kirker, St. Knuds domkirke i Odense og Assens kirke, som midtermotiv. Så Lars Peter Larsen har sikkert haft stor glæde af de erfaringer, han har kunnet gøre der, og samarbejdet ses da også at være fortsat de følgende år, efter at han er blevet selvstændig.

I januar 1891 leverer han 72 alen bygkornsdræjl af blågarn til Det Forenede Dampskibsselskab og måneden efter af samme slags 143 alen à 24" bredde til Sindssygeanstalten i Middelfart. Det giver ham penge nok til, at han i juni kan købe en ny og bredere væv.

Derefter måtte han, som alle andre unge mænd, en tur ind som soldat. Det har nok ikke huet ham med dette afbræk i arbejdet. I hvert fald noterer han med tilfredshed 2. november 1893, at han er

“rejst hjem fra Kongens tjeneste og fortsætter nu med Væven i Hunkebjerg”.

Året efter, i midten af juni måned, påbegynder han sin egen forretning hjemme i Hunkebjerg. Han fortsætter med denne indtil han den 31. marts 1899 kan notere i protokollen: “Onsdag den 29. kjøre mit tøj til Flemløse. Langfredag den 31. selv rejse der til for bestandig”.

Men altså ikke et ord om Lars Clausen og Wedellsborg.

Muligvis er hans leverancer til godset først kommet i gang på et senere tidspunkt. I de første år ses hans kundekreds kun at have omfattet naboer og venner. Senere breder hans kundekreds sig ud over det meste af Fyn. Og altså også til Wedellsborg. Her havde han allerede som stor dreng, gennem sit arbejde hos Lars Clausen, lært den unge grev Julius at kende. De var

Wedellsborg

jævnaldrende, og der opstod et varmt venskab imellem dem. Et venskab der varede hele livet. De var dus og på fornavn med hinanden, hvilket den gang var noget nærmest uhørt, standsforskellen taget i betragtning.

At standsforskellen imellem dem var udvisket kom tydeligt til udtryk nogle år senere. Lars Peter Larsen var cyklet til Wedellsborg med nogle duge, han havde fremstillet og nu ville aflevere. Som hjemmевant gik han som en helt naturlig ting op ad hovedtrappen med sin kurv under armen. Her blev han i fløjddøren mødt af en nyansat tjener, der ikke kendte ham og derfor modtog ham med ordene: "Handelsfolk og den slags har ingen adgang her. De henvises til køkkendøren". Det hørte grev Julius, der opholdt sig i værelset ved siden af indgangen. Han kom ud og skubbede myndigt tjeneren til side, idet han sagde: "Denne lille mand laver ting som hverken De eller jeg kan. Peter må nok komme ind ad hoveddøren".

I foråret 1899 bosatte han sig så i et lille rødstenshus på hjørnet af Mejerivej i Flemløse. Her holdt han både svend og læredreng. Og her giftede han sig 9. juni 1900 med Thyra, der var født på Tylle Kro i 1875, forøvrigt samme år som kroen brændte. Her havde hendes forældre en kort overgang været kroforpagtere. Hendes mors familie stammede ellers fra Slesvig, men da dette i 1864 kom under tysk herredømme, søgte hendes forældre nord for Kongeåen til Agtrupskov sydøst for Kolding. Efter at Thyras mor var kommet til Fyn giftede hun sig med Rasmus Hansen

fra Tommerup, hvorefter de slog sig ned på Tylle Kro. Her blev de dog kun en fem-seks år. Kroen var Kgl. privilegeret og havde som sådan pligt til at indlogere omrejsende og bissekræmmere. Et klientel moderen ikke brød sig om. Så da de flyttede derfra, købte de i stedet et lille husmandssted ude på Koppenbjerg på grænsen mellem Flemløse og Søby sogne. Året efter byggede de nyt stuehus, hvor også de hidtidige ejere fik ophold indtil deres død ti år senere. Efter nogle års forløb overdrog de ejendommen til en søn, som drev denne indtil han i 1913 solgte den videre til søsteren og svogeren, Thyra og Lars Peter Larsen, og så i stedet byggede sig en ny gård, Ny Koppenbjerg, ude på den anden side af jernbaneoverskæringen.

Da Lars Peter Larsen i 1899 flyttede til Flemløse, forestillede han sig som nævnt, at det var for bestandig. Men det kom altså kun til at vare i 14 år. Opholdet her var ellers på mange måder givtigt. Han havde masser at bestille, og her fødtes familiens fire børn. Han var med på Kirkebjerg, da hans halvbroder Christian der købte en byggegrund fra en af Mosebøgårdene og opførte sin egen beboelse og senere et hønseri.

Men selv om væveriet var hans store interesse, så måtte han med årene erkende, at der skulle et godt helbred til det alt for stillesiddende og ensformige arbejde. Så da han i 1913 fik mulighed for at flytte hjem på Koppenbjerg og der variere arbejdet mellem væven og landbruget, slog han og Thyra til. Koppenbjergstedet var jo dog trods alt også hendes barndomshjem.

Koppenbjergstedet

15. april 1913 overtog de ejendommen tilsået. Købesummen var 10.000 kr. med 1.000 i udbetaling. Den var vurderet til 7 skp. 2 fdk. 2 $\frac{1}{2}$ alb. Den del af jorden som lå i Søby sogn var stadig under det grevelige Rantzauske Forlods på Skovgaarde, hvortil der årligt svaredes afgift.

De startede med en ældre brun hoppe, fire køer og en kalv, fire pattegrise samt 40 høns. Mælken blev leveret til Gormsens Mejeri i Glamsbjerg til en pris af 9 øre pr. kg.

Af redskaber startede de med en stærk ældre charabanc, en gammel arbejdsgig, en til dels ny hakelsesmaskine, en gammel tærsk- og rensemaskine, en ny plov og harve, men et agerslæb af gammelt træ, to andre harver og to radrenser samt nødvendigt håndværktøj.

I 1926 købes der en mark omme i "Bagmarken" af ejeren af Ved-

staarup Teglværk, så ejendommen kommer op på i alt 14 $\frac{1}{2}$ tdr. land.

Men selv om der således var nok at gøre med landbruget, blev det efterhånden mere og mere Thyra og børnene der tog sig af de udendørs sysler, mens han selv igen koncentrerede sig om væveriet. En arbejdsfordeling de i øvrigt begge var godt tilfredse med.

Lars Peter Larsen genoptog produktionen af Lars Clausens kendte billedvævninger: "Syndefaldet" fra 1867, "Jesus i Getsemane" fra 1869 og "Christi Daab" fra 1871. Dog således at han forsynede dem med sine egne initialer. Det samme var tilfældet med dugene med Wedellsborg og Fredensborg slotte på.

Fra Flemløsetiden kan nævnes, at en kunde, Karoline Ludvigsen, den 22. februar 1903 vides at have fået udleveret en dug med tre gange Fredensborg som motiv, 135 × 395 cm, og betalt den med 15 kr.

Når Lars Peter Larsen var i stand til så nøjagtigt at eftergøre Lars Clausens værker, skyldtes det, det sindrige system med hukortvalser, hvor mønsteret var stukket ud i pap til styring af kædetrådene. Det var en såkaldt Jacquardvæv.

Vi kender fra Lars Peter Larsens gemmer en håndskreven brugsanvisning, som lyder: *Fra den yderste store Bort til midten i den lille (Lænken 9 er 96 Dele) paa Bredden, hvorimod er 100 Kort paa Højden. Savrene vende paa den midterste i den lille Lænke og den ene af de 2 Snore, som mødes i Midten, skal gaa ledig, det vil sige: Der maa ikke trækkes i dem begge, for saa bliver Lænken eller det midterste Led i den, for tyk. Ligeledes naar Kortene skal gaa tilbage slaas*

kun i for det sidste som kun for 1. kort. – Lars Clausen.

Det er hans gamle lærermester, der her taler. For mange uforståeligt, men for indviede klar tale.

Efterhånden som produktionen steg, og han blev kendt videre om for sit solide håndværk, kom han foruden Wedellsborg til at levere til andre store gårde og godser rundt om på Fyn.

Det fortælles, at han en gang rejste med toget for at aflevere nogle duge til herskabet på Ravnholt. Forbindelsen skyldes sikkert, at Thyras søster Ane engang havde tjent der. Men man må forestille sig, at han har cyklet ud til trinbrættet på Koppenbjerg og derfra taget toget til Tommerup og over Odense til Ringe, hvor han har skiftet over til Nyborgbanen for så

Væverfamilien på Koppenbjergsteden, ca. 1915.

endelig fra Ryslinge at gå det sidste stykke vej op til godset. Her havde han ikke megen tid, da han gerne skulle nå hjem igen samme dag. Men da grevinden netop stod for at skulle køres ind til byen, tilbød greven Lars Peter Larsen, at han måtte køre med. Snart holdt kareten med fuldt liberi og firspand for døren.

Lars Peter Larsen fortalte bagefter med slet skjult stolthed om, hvordan bønderne langs ruten veg ud i vejsiden, bukkede og tog hatten af for herskabet, lidet anende, at det var væreren fra Koppengbjerghuset, der passerede.

At han virkelig nød de stores tilid, har vi et bevis på med et brev kort dateret Monte Carlo den 7. februar 1935:

Hr. Væver Larsen

Jeg har modtaget Deres brev men kommer først nu til at besvare det. Inde hos "Haandarbejdets Fremme, Pilestræde, Kbhn," har jeg funden en Farve som vi kan faa farvet Traad til og som er smukkere end den Prøve De sendte mig. Den bliver maaske saa noget dyrere, men det vil De maaske skrive og forhøre om. Jeg har jo nærmest tænkt at bestille en Dug, hvis vi kan blive enige om Prisen. Jeg kommer hjem til d. 23.ds. og hvis De saa vil ringe til mig kan vi tale sammen derom.

*Med særdeles Agtelse
Grev Iver Wedell*

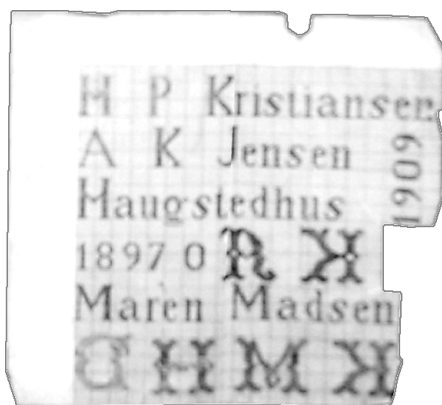
Bemærk at nu tituleres han med De. Det er næste generation, der er kommet til. Den unges respekt for den gamle mester. Og prisen er de jo nok blevet enige om. Lars Peter Larsen havde sin egen filosofi om

den sag. Når han havde pakket cyklen og skulle køre hjemmefra, sagde Thyra altid til ham: "Tag nu noget for det!" Men dertil replicerede han altid: "Vi ska'ette udnytte de rige!"

Det var mere glæden ved arbejdet end det at opnå økonomisk gevinst, der tiltalte ham.

Engang han var ramt af sygdom, og doktor Bisgaard fra Glamsbjerg kom for at tilse ham, forstod denne straks, at den bedste medicin han kunne give ham, var at få ham sat i gang med hans arbejde. Han beundrede alle hans forskellige vævninger, og bad ham om at fremstille en dug til sig selv, for som doktor Bisgaard sagde: "Når de grevelige kan få deres eget mønster på deres duge, så må jeg også kunne få mit".

Det fik han. En dug med liljekonvaller. Lars Peter Larsen tegnede selv dette og en del andre mønstre.

Lars Peter Larsen har tegnet patronmønstre: Et nyt mønster, der skal væves på en jacquardvæv tegnes på kvadreret papir og ud fra denne tegning kan der laves hulkort til væven.

Han vævede selv stof til sit eget tøj. Også til en lang kørekappe, som han så fik en af omegnens skræddere til at sy til sig, og som han benyttede om vinteren, når han og Thyra kørte rundt i jumben og besøgte venner og familie.

Af sine samtidige er han beskrevet som en stille og rolig mand uden de mange ord. Som kommen fra et indremissionsk hjem holdt han fast ved sin Gudstro. Han var dybt religiøs, og der blev bedt bordbøn før hvert måltid. Men helst holdt han sig for sig selv ude hos sin kære væv. Stille og forsagt præget af sit stillesiddende arbejde. Kun når posten fra Flemløse hver formiddag kom med dagens avis, forlod han sin væv og kom ind og drak kaffe sammen med posten. Men det var også hans halvbroder Christian, der gik denne rute.

I 1940, da han fyldte 70 år, kunne han så i avisen læse følgende beskrivelse af sig selv:

“En på sin Egn kendt og agtet Mand, fhv. Gaardejer Lars Peter Larsen, Koppenbjergstedet, fylder tirsdag 70 Aar. Lars P. Larsen kan se tilbage paa et langt og virksomt Liv; han lærte i sine unge Dage Væverhaandværket og havde i nogle Aar sit virke i Flemløse, og mange Hjem Landet over har den Dag i Dag Duge og Servietter, der vidner om en Mand, der kunde sit Værk til Fuldkommenhed. Men det meget stillesiddende arbejde kunde hans Helbred ikke taale, og 1913 købte han sin Kones Fødehjem, som han drev med stor Dygtighed og Flid; nu har den yngste Søn overtaget Bedriften, og den gamle Vævemester kan jævnlgt træffes ved sin

Væv, hvor han fremstiller kønne og gode Ting.”

Det var 5 år siden, han og Thyra var gået på aftægt og havde overdraget hjemmet til sønnen Rasmus. Her på sine gamle dage havde han den tilfredsstillelse, at hans arbejde igen begyndte at blive anerkendt. Ellers havde det været nogle stille år. Industrialiseringen gjorde sig mere og mere gældende, og folk handlede mere og mere ind i byerne. Men efter tyskernes besættelse af landet begyndte varemangelen at gøre sig gældende. Så Lars Peter Larsen nåede at opleve både op- og nedgangstider.

Da han blev født, var Danmark endnu ikke kommet sig over tabet af Sønderjylland. Landet led endnu af depressionen, og han mødte således i sin ungdom megen nedtrykthed og mismod rundt omkring. Men gennem sin kones slægt kunne han deltage i glæden over genforeningen i 1920.

Så meget mere bittert føltes det her ved støvets år igen at måtte se tysken lægge sit åg over landet. Hans sidste år var præget af sygdom. Til sidst svandt kræfterne ind, og den 20. marts 1943 sov han stille ind. Begravelsen foregik den følgende fredag den 26. kl. 1 fra hjemmet og kl. 2 fra Flemløse kirke. Der sluttedes af med kaffe efter begravelsen på Flemløse Gæstgivergaard.

Det var netop i disse dage, hvor danskheden for første gang under besættelsen rigtig manifesterede sig. Om tirsdagen blev der afholdt folketingsvalg med rekordhøj valgdeltagelse. Så aviserne fra de dage er fyldt med udførlige referater og

reportager om danskernes opslutning bag Kongehus og Folketing.

Det ville givet have glædet den gamle væver, hvis han havde fået lov til at opleve dette. Han var selv stærkt kongetro, og et af hans fineste arbejder befinder sig i dag på Amalienborg.

Da kong Christian X i 1937 kunne fejre 25 års regeringsjubilæum, blev greveparret på Wedellsborg inviteret med til festlighederne i København. I god tid i forvejen kom grevinde Wedell en dag ridende ud til Koppenbjergstedet for at bede Lars Peter Larsen om at væve en dug, som de ville give kongen i jubilæumsgave. Lars Peter Larsen benyttede da Lars Clausens mønster fra 1875 med rigsvåbenet i midten. Dette erstattede han med årstallene 1912–1937. Ligeledes ændrede han monogrammerne i dugens fire hjørner, så de kom til at svare til begivenheden. Lars Clausen havde nemlig i sin tid tilegnet sin dug til Christian IX.

Mange år senere, da Glamsbjerg by i 1984 fejrede sit 100 års jubilæum, aflagde dronning Margrethe og prins Henrik besøg. Dronningen var da en tur på Glamsbjerg Alderdomshjem, hvor hun blandt andre hilste på Gorm Larsen, Thyra og Lars Peter Larsens ældste søn, som tilbragte sine sidste år der. Han kunne da fortælle dronningen, hvor de gamle damaskduge stammede fra, og hvem der havde fremstillet dem. Dronning Margrethe siges at være blevet meget begejstret og at have sagt, at hun godt kendte dugene, og at det stadigvæk skete, at de var i brug på slottet.

Således har ikke kun almindelige borgere, men også adelige og

kongelige nydt godt af det gedigne håndværk, der blev fremstillet af damaskvæveren på Koppenbjergstedet.

Poul Kej

Kilder:

- J. C. A. Carlsen–Skjødt: *Det aandelige Liv paa Vestfyn*. København 1930.
- *Damask og drejl*. Red. af Charlotte Paludan og Bodil WiethKnudsen. København 1989.
- *Turup og Søby kirkebøger*. Landsarkivet i Odense.
- *Folketællingslister fra Turup og Søby*. Landsarkivet i Odense.
- *Fyns Tidende*.
- L. P. Larsens egen *protokol og optegnelser*. Privat eje.
- Rasmus Larsens *optegnelser*. Privat eje.
- *Skøder og kontrakter*. Privat eje.

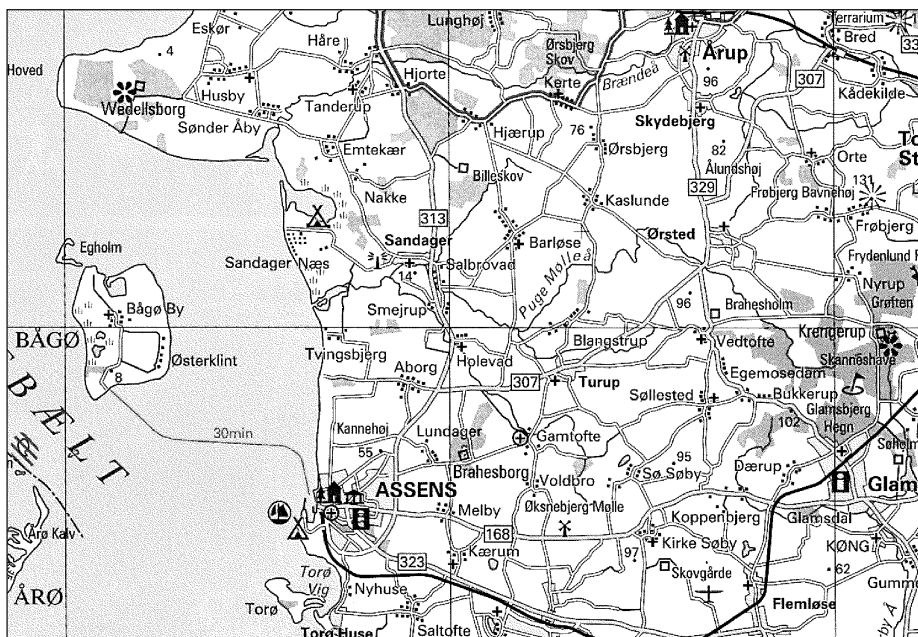
For yderligere oplysninger og lån af billeder tak til: Peder Hansen, Eva Bagge, Else Christensen, Anna Larsen, Betty Larsen, Adda Krolykke, Hans Jensen samt Hørvævmuseet på Krengerup.

Artiklen om Koppenbjergvæveren er blevet til i forbindelse med udstillingen "Damaskvævede billeder", afholdt af Hørvævmuseet på Krengerup i sommeren 1996. Den er gengivet let forkortet af redaktionen.

Poul Kej har tidligere i *TENEN* 1993 4. årgang nr. 2 og nr. 3 skrevet om Lars Clausen, Wedellsborgvæveren i anledningen af 100-årsdagen for hans død. "Syndefaldet" samt dugen med billedet af herregården Wedellsborg er gengivet i nr. 3, 4. årgang.

Med tak har vi modtaget artiklerne, som fortæller den interessante historie om de fynske damaskvævere.

Redaktionen

Koppenbjerg ligger på sydsiden af vejroute 168 mellem Assens og Glamsbjerg. Wedellsborg ligger på det næs, der stikker ud i Lillebælt øverst til venstre. Artiklens stednavne: Blangstrup, Turup, Kaslund, Emtekær, Flemløse og Køng kan også genfindes på kortudsnittet over Vestfyn.

Seminarieret for Formgivning, Nykøbing Falster

Seminarieret for Formgivning i Nykøbing Falster er et af Danmarks otte håndarbejdsseminarier. Uddannelsen er en mellemlang videregående voksenpædagogisk uddannelse, der varer tre år. Vi udbyder tre forskellige studieretninger:

- Grafisk formgivning,
- tekstil formgivning og
- billedkunst og formgivning.

Samlet består uddannelsen af pædagogiske fag, kultur- og kunsthistorie, forbrugerfag, samfundsfag, tegning, farvelære og håndværksfag. På den grafiske linie er hånd-

værksfaget grafisk formgivning. Den tekstile linie har to ligeværdige håndværksfag: Beklædningsfag og stoftryk/batik. De to ligeværdige håndværksfag på billedkunstlinien er billedkunst og formgivning. Efter det første år skal de studerende vælge linie. De kan vælge mellem to pædagogiske linier: Undervisning og folkeoplysning eller kommunikation. De kan også vælge den erhvervsøkonomiske linie: Produktionsvirksomhed.

Lokalsamfundet gør meget brug af den grafiske linie til logo- og plakatkonkurrencer. Billedkunstlinien har deltaget i udsmyknings- og

designopgaver. Da jeg underviser på den tekstile linie, vil jeg især fortælle om de erfaringer, som jeg selv har fået gennem tværfaglige forløb, og om de forløb vi har i støbeskeen.

På 2. semester indgår et tværfagligt forløb over emnet jersey. De studerende skal udsmykke strikkede stoffer med stoftryk og sy modellerne op i beklædningsformgivning. Dette emne er med stor succes afprøvet over emnet Itten's farvelære, hvor Itten's særlige syn på sammenhængen mellem form og farve genspejledes i både dekoration og snit.

Tekstillinien udsmykkede i foråret 1996 et bo- og naboskab for multihandicappede børn og unge. Fagene tegning, farvelære, stoftryk og batik var en del af forløbet. De studerendes opgave var at tage udgangspunkt i beboernes særlige behov. Som eksempel blev der taget hensyn til kørestolsbrugeres øjenhøjde.

Batik på form er et tværfagligt forløb mellem batik og beklædningsformgivning. Som noget nyt har vi også involveret kultur- og kunsthistorie i forløbet. Senest var det over emnet betydningsfulde og fremtrædende kvinder i 1800-tallet. Opgaven var at skabe et tredimensionalt portræt med rekvister, hvor de studerende gennem dekoration og snit tolkede og udtrykte deres syn på eks. Marie Krøyer. Kan hendes uforløste kreativitet udtrykkes gennem dragten? I forløbet skal de studerende i kultur- og kunsthistorie arbejde med etniske gruppers tekstile udtryk. De skal derefter i faget batik tage udgangspunkt i Japan, og herved skabe et stykke batik på silke.

Som noget helt nyt og for at udnytte vore tre studieretningers mange muligheder, er vi i planlægningsfasen af et stort fælles projekt, der afvikles i foråret. Som nabo til seminariet bygges i øjeblikket en børnehave inspireret af Regio Emilia i Norditalien. Vi vil med inspiration i dens meget kunstrelaterede pædagogik og dens bygninger skabe en lang række gaver. Vi forestiller os, at det kan være udendørs skulpturer, tekstile dekorationer, logoforslag etc. Det er første gang vi prøver et projekt der går på tværs af studieretningerne, og vi glæder os meget.

Vi hviler på vores fags historie og traditioner, men udforsker hele tiden dets muligheder og grænser. Vi er glade for og stolte over på denne måde at sikre seminariets fortsatte udvikling.

*Karina Koldby Jensen,
lærer i beklædningsformgivning.*

Tekstilsamlinger i Europa og Amerika

Af og til bliver jeg spurgt om, hvilke interessante museer man skal se, når man som tekstilinteresseret rejser i udlandet. Det er da en fornøjelse at kunne henvise til den store vejviser *Textile Collections of the World*, ed. C. Lubell, London & New York 1976–1977, hvis tre udkomne bind står på Kunstindustrimuseets Bibliotek.

De eksisterende bind dækker henholdsvis 1. United States & Canada, 2. United Kingdom and Ireland og 3. France. Altså ikke hele verden, men dog nogle af de mest interessante lande. Som den opmærksomme læser vil have bemærket, er det 20 år siden, bindene udkom, men håndbogen er stadig anvendelig, da museer jo heldigvis er meget konservative institutioner.

Hvad der især gør håndbogen spændende, er essays af nogle af verdens førende tekstilforskere indenfor deres respektive områder samt det fyldige billedmateriale, der nok er kronologisk ordnet, men lægger vægten på den visuelle oplevelse – til inspiration for den moderne designer.

Det enkelte museum beskrives ganske indgående og vurderes i relation til beslægtede samlinger. Desuden beskrives særsamlinger, studiesamlinger m. m., og væsentlige publikationer anføres.

Kunstindustrimuseets Bibliotek har ikke kendskab til, at flere bind skulle være på vej. For andre lande må man derfor ty til de internationale museumsvejvisere, der også angiver de enkelte museers fagområder. *Textile Collections of*

the World Vol. 1–3, står på læsesalen i gruppe A 160 og er ikke til hjemlån.

Lone de Hemmer Egeberg

Fransk satin med metaltråd. Vævet ca. 1920. Musée Historique des Tissus, Lyon.

En samling tekstilprøver

For nogle år siden modtog TENEN en samling tekstilprøver, som har tilhørt Poul Sterm. Han var redaktør af TEXTILBOGEN, der udkom i to udgaver, i 1946 og 1961 – et værk, hvortil en lang række forfattere bidrog. Med undertitlen: “Haandbog i tekstil Varekundskab” signaleredes, at værket først og fremmest henvendte sig til personer inden for industri og handel. Nogle af de stofprøver, som nu er i TENENs besiddelse, findes gengivet i bogen, men ellers vil jeg gætte på, at samlingen også har været anvendt i undervisningssammenhæng.

Prøvesamlingen er nu blevet registreret, – i det følgende lidt om den metode jeg har anvendt samt en kortfattet beskrivelse af samlingens indhold.

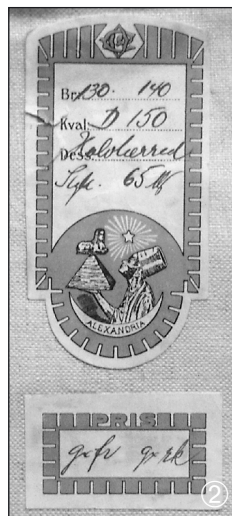
Stofprøverne er registreret på 65 numre, men dækker dog over et langt større antal, idet der er flere prøvebøger imellem, ligesom prøver, der skønnes at have hørt sammen i nu forsvundne prøvebøger, er registreret på det samme nummer.

Hovedformålet med registreringen har været at finde frem til den

terminologi, som også benyttes i Textilbogen. Her har jeg anvendt følgende tre kapitler: “Dækketøj” af Henning Sebbelov, “Håndklæder, viskestykker, klude m. m.” af Elof Nilsson og endelig “Sengelinnet” af Elof Nilsson. I den forbindelse skal det også bemærkes, at indholdet i disse kapitler stort set er identisk i de to udgaver af bogen.

At tidsbestemelse prøverne har ikke været muligt. Generelt kan samlingen dog dateres til første halvdel af 1900-tallet. Nogle eksempler på græsblegede stoffer er sandsynligvis fra sidste halvdel af 1800-tallet. Atter andre stoftyper kan have været salgsvare til et stykke ind i 1960-erne. Da boligtekstilerne forandrede sig meget i 1960-erne, vil en lang række af stofferne have forekommet “gammeldags” allerede på dette tidspunkt.

Hvad der især er interessant er at man kan studere datidens forskellige former for efterbehandling af tekstiler – blegning, kalandring (strækning mellem glatte valser), klaring (yderligere stykblegning efter vævning), da stofferne er “nye”, dvs. ubrugte. Ligeledes er stoffernes greb meget anderledes end dem, vi i dag kan købe til sengetøj, håndklæder osv. Generelt er kvali-

teterne bedre og finere, – men der findes også eksempler på det modsatte: Løse kvaliteter der ved hårdhændet efterbehandling, bl. a. appretering, kommer til at ligne mere end de er.

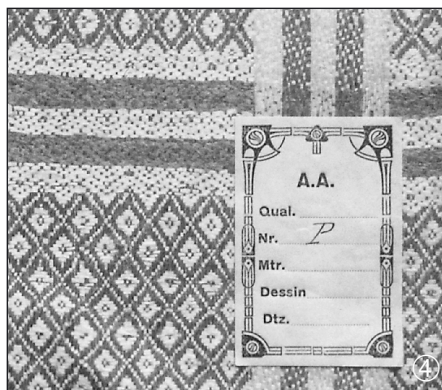
En stor del af prøverne er desuden forsynet med forskellige mærker, der bl. a. fortæller om oprindelsesland, f. eks. England, Tyskland. Mærkerne giver i nogle tilfælde også oplysning om materiale, efterbehandling og hvilke mål, tekstilerne kunne fås i.

Stofferne giver rig mulighed for at studere vævebindinger. Lærredsvævning er naturligvis hyppigt forekommende, men derudover findes et væld af drejlsvariationer. Prøverne til dækketøj er for en stor del udført i såkaldt “medaillonmønster”, der i en periode var populært til duge. Dugens mønster bestod af en stor mønsterrapport. Disse tekstiler har været vævet på jacquardvæve med en særlig skaftrindretning eller damaskmaskine, som blev monteret på væven. Skulle disse stoffer væves på en traditionel jacquardvæv, ville det fordre et utal af hulkort.

Mødet med denne samling tekstilprøver har lært mig flere ting: At hjemmets tekstiler er meget anderledes end de var for 50 år siden, at industriens fremstillingsmetoder ligeledes er radikalt forandret, og at de ord og begreber, der knytter

sig til stofferne, er på vej ud af sproget – eller helt forsvundet. At finde frem til datidens terminologi blev således den største udfordring i denne registreringsopgave.

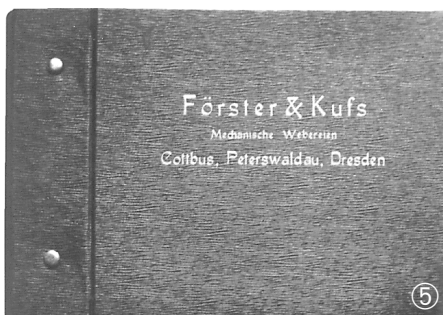
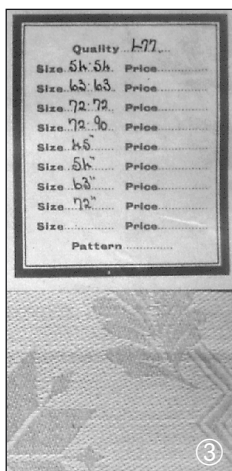
I artiklen her har jeg kun behandlet samlingens indhold sporadisk. Prøvesamlingen skal opleves

ved selvsyn – kort sagt, bruges!

Samlingen vil nok især appellere til vævere, og har man lyst til at studere prøverne, kan man kontakte mig og aftale et møde. Prøvesamlingen opbevares på min adresse, hvor den altså også kan ses.

Registreringskortene og en uddybende kommentar vedrørende registreringsmetoden samt kopi af de relevante artikler fra TEXTIL-

BOGEN opbevares i en mappe sammen med prøverne. Med denne mappe i hånden skulle det være muligt at få svar på nogle af de spørgsmål, som rejses af prøverne.

Susanne Nielsen

Billedtekster:

1. Prøve i ubleget hør fra Förster & Kufs.

2. Halvlærred, bomulds-kæde og hør-skud.
3. Prøve på dækketøj, halvbleget. 5-bindig satin i kæde- og skudeffekt vævet på jacquardvæv.
4. Prøve på håndklæde vævet i krystalkiper med ubleget og bleget hør i både kæde og skud. Efterbehandling, kalandring.
5. Prøvebog fra Förster & Kufs med 6 ravndugsprøver.

Baldisholtæppet på flise-bænk i Sevilla

I anledning af den forestående studietur til Oslo har Karin Hoffritz sendt TENEN en spændende oplysning om Baldisholtæppet, en af de meget berømte seværdigheder i Kunstindustrimuseet i Oslo. Tæppet er behandlet i flere publikationer, specielt af Hans Dedenkam, Baldisholtæppet, 1918, og senest beskrevet af Aase Bay Sjøvold i Norsk billedvev, 1976. I Osloavisen AFTENPOSTEN har Sven Knudsen den 28. december 1991 skrevet om "Et norsk Mysterium i Sevilla" og det er den artikel, der skal refereres her.

På en bænk i Sevilla er det norske nationalklenodie Baldisholtæppet gengivet i keramiske fliser. Det blev opdaget, da en norsk student i 1981 satte sig på bænken. Hun er datter af Sven Knudsen, hvis mor med begejstring har vævet en kopi af det gamle norske tæppe til familiens fryd. Så motiverne var hende velkendte. Opdagelsen måtte jo medføre en nøjere granskning.

Bænken er en del af Valencias afdeling på den iberio-amerikanske udstilling, som blev holdt i Sevilla i 1929. Det mest storslåede af monumenterne, som blev rejst i

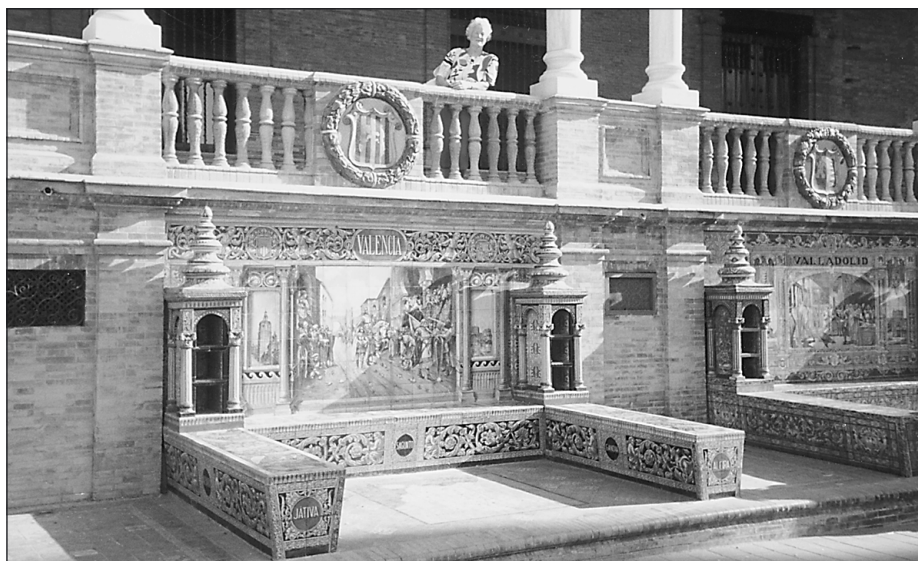

Plaza d'España, patiopladsen. Bænke-båsene er placeret nedenfor søjlerne.

den anledning, var den halvcirkelformede Plaza d'España med kanaler, flisebelagt patio og et toetages palads med søjlegange og tårne omkring. På patiopladsen er der 58 båse med billeder i keramiske fliser, som illustrerer vigtige historiske begivenheder i de enkelte

spanske provinser. Der er tre flisebelagte bænke i hver bås, én langs bagvæggen og to, som stikker ud på hver side af den. Det er her – på bænkene i Valencia-båsen, at de to billeder fra Baldisholtæppet er brugt. Der er ingen tvivl – det er de samme motiver, de samme farver!

Plaza d'España. Valencia-båsen med Baldisholt-billederne på siddefladerne.

Baldishol-bænken skiller sig klart ud fra bænken ved alle de andre provinsbåse. Der er der stort set bare benyttet blomster, fede engle og våbenskjolde.

Bagvæggen på Valencia-båsen viser Jacob I af Aragonien, Erobreren, da han i triumf drager ind i Valencia i året 1238. Et kort over Valencia-provinsen er indfældet i gulvet mellem bænken. På siderne af bænken står syv bynavne fra provinsen. Fliserne i bagvæggen er signeret E. Orce, og det fremgår at de er lavet på en fabrik ved navn J. Tova de Allvila.

Baldisholtæppet

I 1879 nedrev man stavkirken på Baldishol, som ligger på halvøen Nes mellem Gjøvik og Hamar i Norge. Under nedrivningen gjorde man et sensationelt fund. Et fragment af et stort, meget gammelt billedtæppe kom til syne. Det er udført i gobelinvævning – antagelig i perioden 1180 og 1250 og anses for at være et professionelt arbejde. Om det er fremstillet i Norge eller et andet sted i Vesteuropa synes ikke muligt at afgøre. Motiverne illustrerer månederne april og maj. Der kendes tilsvarende motiver fra middelalderen. Tæppefragmentet

måler 203 × 118 cm og man forestiller sig, at billedtæppet oprindeligt har hørt til i domkirken i Hamar. I 1887 kom fragmentet til Kunstinstituttet i Oslo.

Hvor er forbindelsen mon?

Problemet om forbindelsen mellem tæppet og bænken har selv sagt optaget Sven Knudsen og familien, og der er fremsat forskellige muligheder: Enten er bænken motivet kopieret fra tæppet eller også må bænken og tæppet have et fælles middelalderligt ophav – som ikke er kendt!

Sven Knudsen har modtaget nogle få reaktioner på avisartiklen, blandt andet én, som fortæller, at der i en borg i Jaen i Spanien også findes et tæppe i mål 238 × 238 cm. Det er den samme rytter, som ses på Baldisholtæppet, der er motivet. Dog har spydet fået en spids og hestens genitalier er fjernet. Det vides, at dette tæppe er indkøbt midt i 1960'erne; men producenten er desværre ikke kendt.

Forbindelsen mellem Baldisholtæppet og de spanske varianter er ikke afsløret endnu ...

Hanne Frøsig Dalgaard
Fotos er udlånt af Karin Hoffritz

Forklædereregistrering i Sønderjylland

I weekenden den 24.-25. maj drog hovedparten af TENENs bestyrelse til Aktivitetshuset i Haderslev for at registrere forklæder i samarbejde med Sydjysk Tekstilkreds.

Tekstilkredsen havde i april arrangeret en medlemsaften med

emnet forklæder. Jeg deltog i arrangementet og fik derved en fornemmelse af, hvad sønderjyderne gemte i skufferne. At vi i TENEN havde erhvervet os en forhåndsviden om, hvad der kunne dukke op, betød at planlægningsarbejdet for-

Susanne fotoregistrerer medens Anni i baggrunden glatter det næste forklæde ...

Foto: Beth Døssing

løb lettere i forbindelse med denne registrering – selve det praktiske arbejde med registreringen ligeså.

I alt blev der indleveret ca. 75 forklæder, og heraf registrerede vi 50, disse blev yderligere fotograferet i sort/hvid og dias. Nogle af forklæderne blev desuden opmålt af Lisbeth Roum Møller.

Blandt forklæderne var der nye varianter af velkendte typer, men især skal de mange forklæder til børn fremhæves. Vi har tidligere efterlyst forklæder til børn, men her fik vi mange gode eksempler fra 1930'erne og frem.

Noget enestående var desuden et håndvævet og håndsyet høstforklæde af blårlærred. Ejeren havde ligeledes medbragt to sæt høstærmer og to høstjakker/bluser, så vi fik lejlighed til at opleve fortidens arbejdstøj. Ejeren kunne ikke tidsbestemme høsttøjet, og det kunne registreringsgruppen heller ikke. Tøjet kunne være fra 1850 – eller

ældre; men det kunne også være brugt i relativt ny tid. Fynbomaleren Peter Hansen malede flere billeder af høstarbejdere omkring år 1900, og i det ene af Aktivitetshusets lokaler hang der faktisk en reproduktion af et af disse høstbilleder. Her kunne vi studere høstarbejdernes påklædning, bl. a. et forklæde der lignede det indleverede. Kvindernes arbejdstøj kan have haft samme udformning i adskillige årtier, men det er næppe forkert at antage, at høstforklædet er forsvundet i samme takt som selvbinderen blev udbredt.

Alt i alt må man sige at registreringen bød på gode overraskelser. At forklædet ligeledes kan optræde i et utal af variationer må efterhånden være slået fast med syvtommersøm!

Til slut: Tak til Sydjysk Tekstilkreds for det gode samarbejde.

Susanne Nielsen

Huenakker i Stavnsholt

Ellegårdsmuseet i Stavnsholt ved Farum åbnede i weekenden 10–11. maj 1997 sæsonen med et arbejdsde værksted og demonstration af gamle håndværk. Derudover udstillede Silke-Annet sin helt enestående og meget store samling af huenakker.

Jeg har en svaghed for huer og guldbroderiets udførelse, så det gjaldt for mig om at komme ud for at se dem. Jeg blev ganske overvældet, da det viste sig, at der var mere end 200 stykker. Der var nakker fra Nordsjælland såvel som fra Hedeboegnen, Vestsjælland og Stevns. Den ene smukkere end den anden.

Mange af huerne havde stadig deres originale bånd bevaret, andre var skilt ad, så der kun var selve broderiet tilbage. En del af huerne

var syet om til selskabstasker omkring århundredskiftet – blandt andet fordi man ikke nænnede at kassere det fine håndværk. Der var broderi i guld, sølv og silke og mange af farverne var stadig velbevarede.

Før 1840 var det de silkebroderede huer, der dominerede. Der kom flere og flere af de "klare" nakker, guld- og sølvbroderede, indtil omkring 1890, så var huen ude af modebilledet. Dog gik mange af de ældre kvinder med deres huer indtil deres død. Der er enkelte overleveringer om kvinder, der bar hue op til midten af 1940'erne.

Det var en dejlig oplevelse at se så stor en samling, og det var umuligt at se sig mæt, når interessen er huenakker.

Anny Vad Petersen

Annet Laursen Skjelsager blandt sine mange huenakker

To our members abroad

We are happy to count you among our members, giving an international touch to our society.

Contributions on the subject of textiles - within our scope - will be appreciated.

Illustrations - photos and drawings etc. - are welcome.

Texts in English will be translated, if necessary -
eMail and floppydisks will be accepted with pleasure.

Addresses (including eMail): see the cover back.

The editors

Juletræstæppe anno 1997

Egnsmuseet Færgegaarden viser i december måned nordiske julebroderier i Langes Magasin, Østergade 3, 3600 Frederikssund. I den anledning udskriver vi en konkurrence om et moderne broderet juletræstæppe med indleveringsfrist den 24. november 1997 på museet.

*1., 2. og 3. præmie vil blive uddelt på udstillingen
søndag den 7. december 1997.*

*Konkurrencebetingelser kan rekvireres fra Egnsmuseet Færgegaarden,
Færgelundsvej 1, 3630 Jægerspris, tlf. 47 31 25 11
fra mandag den 18. august.*

*Med venlig hilsen
Egnsmuseet Færgegaarden / Kontaktperson: Carsten Hess*

Bogbind med broderi!

De broderede bogbind, der blev vist og omtalt i forrige nummer (TENEN forår 1997) har vi fået et enkelt svar på. Vi håber dog stadig på flere meldinger fra læserne - før vi kan følge emnet endeligt op. Håber på mange henvendelser, til ...

Hanne Frøsig Dalgaard.

Pisst ...

TENENs kasserer har konstateret, at næsten alle medlemmer har husket at betale kontingent. Uheldigvis er der enkelte, som har glemt at bruge girokortet, der var indlagt i sidste nummer.

Kontingent for 1997/98 er 135 kr., som skal betales på giro 143-0130.

med venlig hilsen fra kassereren

TENEN – Dansk Tekstilhistorisk Forening

Formand: Susanne Nielsen, Sasserød 16, 5462 Morud, 64 83 11 26
Næstformand: Astrid Dueholm, Åstrupvej 83, 6100 Haderslev, 74 52 19 54
Sekretær: Beth Døssing, Krengerupvej 108, 5620 Glamsbjerg, 64 72 30 71
Kasserer: Anni Mejdahl, Nibsbjergvej 10, 7500 Holstebro, 97 42 37 86
Annet Laursen Skjelsager, Dorthesvej 2, 3520 Farum, 42 95 05 55
Redaktion: Hanne Frøsig Dalgaard, Bredebovej 33, 6.tv, 2800 Lyngby, 45 88 32 67
Lone de Hemmer Egeberg, Gærdet 12, 3460 Birkerød, 42 81 15 97
Vibeke og Frits Lilbæk, Kollerødvej 39, 3450 Allerød, 48 17 16 47
Suppleanter: Jytte Harboesgaard, Frederiksberg Allé 78, 1820 Frederiksberg C, 31 21 14 81
Vibeke Lilbæk, Kollerødvej 39, 3450 Allerød, 48 17 16 47
Revisor: Lucie Borgsmidt-Hansen, Broholms Allé 28, 2920 Charlottenlund, 39 64 31 85

Bliv medlem af TENEN – Dansk Tekstilhistorisk Forening. Kontingent for 1997/98 er 135 kr.

Henvendelse: TENEN – Dansk Tekstilhistorisk Forening
Anni Mejdahl, Nibsbjergvej 10, 7500 Holstebro
Telefon 97 42 37 86, giro 143–0130

Medlemsbladet TENEN forventes at udkomme:

Medio april med deadline 1. marts

Medio juli med deadline 1. juni

Medio oktober med deadline 1. september

Medio januar med deadline 1. december.

Artikler og indlæg (gerne på diskette) sendes til Hanne Frøsig Dalgaard, ePost kan sendes til hfd96@internet.dk. Elektronisk post kan også sendes til Lone de Hemmer Egeberg, lone.egeberg@get2net.dk samt til Vibeke og Frits Lilbæk, hskfl@centrum.dk.

Redaktionen forbeholder sig ret til at prioritere de modtagne bidrag.

Ældre numre af TENEN kan købes ved henvendelse til kassereren, så længe oplag haves.
Prisen er 25 kr.

Annoncepriser: 1/1 side: 525 kr. 1/2 side: 300 kr. 1/4 side: 185 kr. 1/8 side: 135 kr.

Flytning bedes meddelt til Post Danmark.

Husk at skrive, at du abonnerer på TENEN, blad nr. 03200 og dit medlemsnummer.

Sats og billedbehandling: Frits Lilbæk.

Digitaltryk: VesterKopi.

ISSN: 0906–9526